

+ Podružnico ljubljanske „Glasbene Matice“ so osnovali v Celju. Načelniki bo profesor na samostojnih slovensko-nemških gimnazijskih razredih, gospod Josip Kožuh.

+ Otvoritev knjižnice na Renčah na Gorškem. Tamburaško in pevsko društvo „Svoboda“ je otvorilo v nedeljo due 26. pret. m. knjižnico. — Ob otvoritvi so bili navzoči udje in nekateri drugi možaki. G. predsednik je imel pozdraven govor, v katerem je poudarjal zlasti važnost knjižnice. Tov. nadučitelj Pavlica je predaval: „Kako naj čitamo knjige!“ Predsednik tov. Vižintin je pa predaval o slov. slovstvu do Prešernovih časov. — Ljudstvo želi, naj oba predavatelja nadaljujeta s predavanji. Hvaležno je jima. Z otvoritvijo knjižnice je društvo „Svoboda“ izpolnilo velik del svojega programa: izobrazbe. Želimo knjižnici najboljši uspehov.

Politiški pregled.

* Gospod Teodor Schwarz, deželni in deželnega šolskega sveta predsednik v Ljubljani, je povzdignjen v baronski stan. Zaslugam — priznanje!

* Za saniranje deželnih finanč. „Neue Freie Presse“ poroča, da se bo začetkom marca v finančnem ministru vršila že večkrat odložena anketa, ki bo preiskovala, kaj bi bilo ukeniti za uravnavo deželnih finanč. Ankete se udeleže zastopniki vseh dežel. Priprave so že dovršene. Ta anketa se je imela vršiti že v septembri, ali odložiti so jo morali zaradi ogajanja za sklep nagodbe z Ogrsko. Finančno ministrstvo predloži delegatom obsežen material. Posvetovanja se bodo vršila na podlagi dveh kriterijev, to je, ustavoviti bo, koliko iznašajo potrebujoče dežel in potem način pokritja. V prvi vrsti je namenjeno povisanje davka na žganje. Povisanje se uravna po potrebni, ki jo bo pokriti v dotedni deželi. Pozneje, a tudi v marcu bo zopet posvetovanje zaradi povisanja davka na špirit in zaradi razdelitve kontingenta. Zakonski načrt o uravnavi deželnih finanč. in povisanja davka na špirit bodo bržko istodobno predloženi poslanski zboranci in sicer v pomladnem zasedanju.

* Učiteljski kandidat za splošni volilni razred za deželnozbornike volitve na Gorškem je domberški nadučitelj Ignacij Križman. — V Idriji kandiduje tov. E. Gangl.

* Dve novi ministrstvi v Avstriji. Ustanovi se baje ministrstvo za promet (pošta, brozav, javne zgradbe) in ministrstvo za socialne reforme.

* Italijanske utrde ob avstrijski meji. Poročalec o proračunu italijanskega vojnega ministrstva, poslanec Pais, je izjavil na proti časnikarjem, da bo predlagati povisanje vojnega italijanskega proračuna za 40 milijonov lir. Za utrde ob vzhodnem (avstrijski) meji obstoječi načrt. Utrde bodo stale 600 milijonov lir. Podrobnosti so še tajne. Pais pravi, da je zgradila Avstrija zadnji čas ob italijanski meji močne utrde.

* Nova politična stranka se je osnovala v Nemčiji. V Lipskem je bil v ta namen shod, katerega se je udeležilo približno 200 oseb. Pisatelj dr. Ernst Hentaller je predaval o cerkvi in političkih strankah ter je predlagal, naj se ustanovi „Nemška kulturna stranka“. Za glavne zahteve nove političke organizacije je našel: Ustanovitev ljudske akademije z absolutno svobočno pouko; reformo kraljestva (odstranitev „milosti božje“, ki se je preživelja); popolno svobodo vesti tudi za državne uradnike in častnike; osvoboditev šole in učiteljev od vsakega verskega pritiska; olajšanje izstopa iz cerkve in odstranitev vsakršne stanovske nadpravice. Govorniki drugih strank so izrekli dvom nad uspehom nove stranke.

* Poljski jezik v Šleziji. „Nova Reforma“ poroča iz Tezina, da sta se kolegija občinskih predstojnikov Tešinskega in Bialskega okraja izrekla za poljsko uradovanje. V prvem je bil ta sklep storjen soglasno, v zadnjem je bilo le pet protivnih glasov.

* Cerkvena borba v Makedoniji. Odnošni med bolgarskim eksarhatom in grškim patrijarhatom se čimdalje bolj postrujejo. Kakor poročajo iz Carigrada, je nedavno na seji patrijarhatstva neki član predložil, da se bolgarski eksarhat na vsak način odstrani iz Carigrada in da se vsi bolgarski duhovniki v Makedoniji obrijejo. Ta cerkvena borba je nastopila baje zaradi prevelike napetosti med grško in bolgarsko narodnostjo v Makedoniji.

* Učiteljica — kandidatinja za češki deželni zbor. „Hlas Naroda“ poroča, da so stranke desnice sklenile kandidirati v volilnem okraju Kutnagora ljudsko učiteljico gd. Zelinkovo.

* Kaznovan modernist. „Bayrischer Kurier“ poroča iz Rima, da je profesor Erhardt v Strassburgu odvzet naslov prelata zaradi njegove kritike zadnje enciklike. — Profesor Erhardt je priobčil izjavjo, v kateri obžaluje svoj nastop za moderniste ter izjavlja, da bo pod vsakršnimi pogoji ostati veren sin katoliške cerkve. Tako se je spokoril!

* Portugalski kralj in prestolonaslednik — umorjena. V soboto po 5. uri popoldne se je vrnil kralj Karl I. portugalski s svojo družino iz vile Viciosa v glavno mesto Lisabon. Vozili so se v odprttem vozu kralj, kraljica Amalija, prestolonaslednik Ludovik

Filip in princ Manuel. Na trgovskem trgu so streljali trije možje s karabinami, ki so jih imeli pod plaščem skrite, na kralja in družino. Kralja so zadele tri krogla, ena v tlačnik, ena v pleča in ena v vrat. Preliba mu je vratno žilo in je bil kralj Karl takoj mrtev. Prince Manuel je ranjen na čeljustih in roki, vendar ne resno. Kraljice se ni ničesar zgordilo. — Vest o kraljevi smrti se je bliskoma raznesla po mestu: vse trgovine so tako zaprli, rotovž in državno banko straži vojaštvo. Ta čin je za sedaj dokončal razpor, ki je vladal med vladom in ljudstvom. Razmere na Portugalskem so namreč žalstve, gospodarsko stanje malodane obupno. Kralj Karl I. je vladal od leta 1889; pod njegovo vladom je imela država ne le na zunaj glede naseljbu nesrečo, temveč je doživila tudi doma velik državni denarni polom — Naseljnik kraljev je princ Manuel, za katerega bo vladala najbrž kraljica Amalija.

Jubilejski dar.

Učiteljstvo — sebi: Tov. Fran Luzzar iz Primskovega pri Kranju, za tri leta 72 K; tov. Engelbert Gengl iz Idrije, za mesec februar 10 K; tov. Janko Likar za mesec februar 2 K; učiteljstvo mesčanske šole v Krškem, za mesec februar 5 K; tov. Julij Slapšak iz Vodice, za mesec februar 2 K; tov. Troštova iz Vodice, za februar 2 K; Angela tov. L. Kovacič od Sv. Trojice v Slovenskih goricah, 3 K; Jakobinca, nadučiteljeva hčerka iz Ljubljane, za mesec februar 2 K. Skupaj 98 K; zadnjih izkazanih 118 K; doslej darovanih 216 K. Bog platil! Popravljamo!

Vestnik.

Učiteljski dobrotniki. Društvo za zgradbo učiteljskega konviktov v Ljubljani so darovali: Gospa Viki Borštnikova, nadučiteljeva vdova v Ljubljani, 10 K; gde. Minka Kadivčeva, trgovka v Ljubljani, 2 K; vesela družba v Idriji 5 K 43 h, ki jih je nabral tov. Rajko Novak; tov. Egidij Schiffrer iz Mirne 1 K in 1 „groš“ za poklon tov. Anice Ciuhove pri Sv. Dušu na Stari gori. Bog platil!

Letinco za učiteljski konvikt so plačali ti-le tovarisi in tovarisce: Josip Reich iz Dola pri Ljubljani; Clariči, Ekelin Gebauer in Rudolfsovec; Ivan Semrl iz Leseca; šola v Vel. Podlogu pri Krškem (4 K); A. Pirc, Pavla Čop in Ida Papler iz Borovnice, Joško Bergant iz Turjaka; Hrabrošlav Skulj, Alojzija Trošt in Gabrijela Čerov iz Tržiča pri Mokronogu; Fran Silverster iz Črnega vrha nad Idrijo; Fran Cvetko iz Vučje vasi pri Križevcih; Adolf Peršič iz Voglarjev pri Gorici; Fran Wašel iz Hrušice v Istri; Rajko Justin in Marija Justin iz Trebeljuge; Nikolaj Stanonik, Ema Petsche in Josip Jeglič iz Selce; Jenko, Magdon in Schiffrer iz Mirne na Dolenjskem; učiteljstvo v Novi Štifti (4 K); Matko Žgajner iz Resnika; Janez Wohin iz Kresnje; Janko Muren iz Draščic na Dolenjskem; Rudolf Zavrsnik iz Predvora pri Kranju; Ludovik Žerjav iz Brezovice v Istri; Anton Možina iz Berja pri Rihemberku; Jakob Žebre, Ferdo Wigle, Ivana Perušek, A. Šemé, Marija Kozamernik in Hiuko Paternost, vsi iz starega trga pri Ložu; Alojzij K. Sežun iz Mayči pri Kranju s pripomjno:

Ekor je kolikor „Benedikt“.
Kroni dve daj za konvikt,
da bo stavba prepotrebna,
našega imena vredna!
I teh zrincov bo pogoda —
stanu spominska palača!

„Slovenec“ pišola. „Slovenec“ je strašno bogabojec in nedolžen list. Ko so umorili portugalskega kralja, je delo morilcev zvršalo takoreč na naš list. To zvršanje je seveda smešno in zlobno obenem. Po poročilu „Slovenca“ samega (št. 28) je pripravil umor anarchist Fereira in po poročilu istega lista je dobil morilec — bivši sergeant 5. pešpolka — I. 1899. po protekiji nekega pleniča mesta podnutejšča na neki lizbonski indu-trijski soli. Toliko samo mimogrede, da vidimo, kako biva „Slovenec“ samega sebe po umazanih zobe. Za tako natolevanje je res treba veliko mero zlobe in poln mehur smrdu iz pekla. Zloba je „Slovenčevem“ tisti element, kjer se počuti srečne, in smrad iz pekla se širi na kilometre daleč. — Toda „Slovenec“ ne kroti strasti z blagoslovilnim kadirom, in kakor anarchistom in tiranom so tudi njemu tuje besede Kristusove: „Ljubite se med seboj!“ — „Slovenec“ ima nekje v redakciji spravljeno pišolo, ki jo prav pogostoma spravi na dan in jo nastavlja na prsi poštenim in dostojnim ljudem. Zadnjih smo povedali, da je zopet počelo to smrtonosno oržje, in tedaj ni padel nikče drugi nego — rektor graške univerze! „Slovenčevi“ streliči so hujši od Viljema Tela in morilcev portugalskega kralja: merijo v Ljubljani, a v Gradcu pada žrtev, že zaradi samega smrdu. A ni bilo doli ene žrtev. V staro pišolo že sipljejo novega smodnik: „Tudi

liberalni učitelji naj si to zapomnijo, ker bodo ta nauk kmalu rabili!...“ Za rektorjem graške univerze pridevo na vrsto — mi. Ali bo potem konec mesarskemu klanju? Ne! Krvoloku ni nikoli dovolj: „In tudi drugim našim kulturnim zavodom, n. pr. gledišču, ta opomin ne bo škodil...“ Zakaj? Kaj ima vendar z banditi opraviti kultura? „Slovenec“ pravi: „Čas setve je tu!“ Če bi bil že čas žetve, ampak „Slovenec“ žanje ob setvi! Obeta se nam torej doba grozovitosti in umorov na debelo. Kranjcem se že jasne vremena: temu je porok „Slovenčeva“ pišola! A tako zarjavelo orožje ima to napako, da se častih tudi razleti v roki onega, ki se z njim igra. Koliko je že na ta način ponesrečilo smrčnih pobalinovali ali nevečnih pihalnčarjev! Naj torej prečasti gospodje blagohotno pozijo vsaj na lastne — hlače!

„Nova Doba“ pravi: „Naj le še enkrat (namreč „Učit. Tov.“) prebere naš članek in našel bo, da nismo pisali, „da se je učiteljstvo s svojim lastnim delovanjem odstojilo ljudstvu, odstojilo soga drugi...“ Upamo, da „Učiteljski Tovariš“ lojalno popravi to svojo pomoto.“ Popravljamo!

Skrjna brezaktivnost. Poročajoč o umoru portugalskega kralja, piše „Slovenec“ doslovno: „Tudi „Učiteljski Tovariš“, ki je vabil na shod svobodomis-icev v Prago našo liberalne učitelje, si lahko čestita v svojem tovarišu po duhu in sreči in naj pošteno poroča, da je bil morilci liberalen učitelj, ki je v dejanju izvajal načela Misli Svobodne!“ — Res je, med morilci portugalskega kralja je bil tudi lisabonski učitelj, bivši častnik Emanuel Ubiska. S tem pa ni rečeno, da mi soglašamo z umoru. Ne! Mi smo že s človeškega stališča proti vsakemu takemu krvavemu dejanju, pa naj se že zgodi nad kraljem ali pa nad nedolžnim dekletom ali nad nezakonskim otrokom v kateremkoli farovu. Mi smo proti vsakemu — fizičnemu ali moralnemu — umoru, in samo skrajna brezaktivnost je, ako hoče sedaj „Slovenec“ — morilci poštenja in časti — izrabljati tragedijo v Lisaboni v škodo našega lista in učiteljstva Bog ve, kateri oskrunjenci celibati je zatajil krvavo srajo in hoče s portugalskimi razmerami ubiti našo čast, da dvigne sebi iz blata nemoralnosti? To je vse, kar imamo odgovoriti na to najnovnejše „Slovenčev“ lopovstvo. Če pa ostane „Slovenec“ tako nesramen, ga lahko povedemo v hišo, kjer se mori — obluba devištvu! Kako našvdušeno himno zapoje potem?

Krog naročnikov našega glasila U. T. se vedno širi. Zanimivo je našo organizacijo prodira vedno globlje, in to nas veseli. Le tako naprej, tovariši! Vsak pridobivaj novih naročnikov, da bo „Tovariš“ tem lažje in odločneje zstopal korišči celokupnega učiteljstva. V zdrženju je moč!

O negovanju zobi je predaval pri II. roditeljskem večeru na I. mestni šoli v Ljubljani z obveznim zobozdravnikom, gospod dr. E. Bretl. Zanimivo in ponoven predavanje bo objavljeno v „Domäčem ognjišču“. Pri tretjem in zadnjem letoslojem roditeljskem večeru, ki bo zadnje dni t. m. ali pa prve dni marca, bo predaval g. šolski svetnik in profesor dr. Janko Bezjak, „domäči kazni“. Starši se vedno bolj zanimajo za roditeljske večere, učiteljstvo pa pridobiva načelo spletkanj, in hujškanju nasprotujoč vedno več zaupanja in spoštovanja. S stikom šole z domom si bomo prisvojili mladino in starše, ki bodo — da govorim s pedagoškim pišateljem Dragotinom Pribilom — ponosno kazali na učiteljstvo: „Glejte, to je naša šola, to je naš učitelj.“

Slava cesarju Francu Jožefu I. bo naslov prekrasnemu slavospuvu, ki ga je uglasbil tovaris Emil Adamčič iz Kamnika za šolsko mladino in ga izda v proslavo slavnega 60-letnega vladarskega jubileja našega cesarja. „Društvo za gradbo učiteljskega konviktov v Ljubljani“. Tudi ob 40 in 50 letnici slavnega vladanja cesarja Franca Jožefa I. je izdalo na pređno slovensko učiteljstvo več primerih knjig patriotske vsebine ter zvajalo tem potom v srečih mladine čut domoljubja in ljubezni do vladarja in vladarske hiše. Sploh vsa literatura te vrste, kar jo imamo Slovenci, je delo na prednega ljudskega in srednješolskega učiteljstva, ki tudi ne začne ali konča nobenega zborovanja, da bi se ne spomnilo našega modrega vladarja, ki nam je ustvaril novi šolski zakon — ta biser avstrijskega zakonodajstva. A navzicle vsem tem dejstvom in dokazom nas pa slike naši zlobni in samopasni klerikalni kolovodje po svojih listih za državi nevarne ljudi, in glejte, pravijo celo, da smo mi vzrok smrti portugalskega kralja. Fej takim ljudem!

Osebne vesti na Kranjskem. Provizorni učitelj v Ljutomeru Rudolf Dostal je imenovan za definitivnega učitelja v Senožečah in dodeljen v službo na ljubljansko gluho-nemuico na lastno prošnjo. D-definitivna učiteljica v Škocjanu Matilda Blagajna-Goriško vaja premeščena na lastno prošnjo v Vače pri Litiji. Učitelj Janko Leban v Bučkovici je zaradi bolezni dobil dopust in ga nadomešča izprašana učiteljska kandidatinja Ivana Mesec. Istotako je zaradi bolezni dobila dopust Rozina Coriary na Jesenicah in

prije na njeno mesto izprašana učiteljska kandidatinja Josipa Arehova. V začasni pokoj je stopila na lastno prošnjo zaradi bolezni definitivna učiteljica v Zagorju Marija Škerjanačeva. Imenovani so za učitelje, oziroma učiteljice: Anton Vode za Zagradec, Franc Štular za Petrovo vas, Ljutovlje Koželj in Josipa Verčetova za Žužemberk, Julijana Kocijančičeva za Studenec, Pavla Lamperova za Hruševje, Antonija Vizinova za Sv. Trojico pri Žileah, Marija Veseličeva za Budanje, Zofija Skofljčeva za Pozemelj, Ignacij Hudet in Josipa Kozamernikova za Mirno peč, Amalija Kecejjeva za Št. Jurij pri Kraju, Karolina Gamsova za Srednjo vas v Bohinju, Vlastimila Peršelova za Rateče pri Židanem mostu, Josipina Javornikova za Bohinjsko Bistro, Ivan Strukelj, Josip Odlasek in Antonija Virkova vsi trije za Dobrepole, Marija Fajdigova za Smartno pod Smarno goro, Lea Levčeva za nemško deklivko Šošo v Ljubljani, Ana Grudnikova za Trebnje.

Slovenskemu deželnemu učiteljskemu društvu v Ljubljani še niso plačali letnine za l. 1907. po 10 h od uda: slovensko kočeško, krško, logaško in postojansko okrajsko učiteljsko društvo. Gg. predsednike teh društev prosimo, da potrebitno ukrenejo, da se stvar spravi v red.

Kdor ima na razpolago 9. številko „Domäčega ognjišča“, jo blagovoli poslati tov. J. Dimniku v Ljubljano.

Mariborski okrajski šolski svet je izgubil — dr. Possecka. Na podlagi § 25 dež. šolske postave iz leta 1869. je moral iz okrajnega šolskega sveta. V zvezi z Bankalarijem je tega mož zlasti pri nastavljanju učiteljstva storil Slovencem mnogo bridičnih krivic.

Odlikovanje. Gosp. Franc Strnad, bivši nadučitelj črniški, bivajoč sedaj v pokolu v Gorici, že odlikovan s častno svetinjo za 40 letno zvestvo službovanje, je dobil v priznanje zlasti šolstvo naslov ravnatelja.

Razpisano je na Primorskem mesto povratnega kmetijskega učitelja s slovenskim učnim jezikom za politički okraj goriški. Sedež v Gorici.

Umrl je v nedeljo v Hrastniku tamošnji provizorni učitelj Anton Verdaj, in sicer se je sam ustrelil.

Osebne vesti z Gorškega. V Gorah na Črkljanskem je imenovana za učiteljico absolvirana učit. kandidatinja J. Havličeva iz Gorice.

</div